

Hankitun osaamisen tunnistaminen Lapin korkeakoulu-yhteisössä (AHOT/HOT-ohje)

Lapin korkeakoulu-yhteisön yhteinen hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen ohje viitoittaa Lapin yliopiston ja Lapin ammattikorkeakoulun yhteisiä käytänteitä ja pyrkii helpottamaan opintokokonaisuuksien valintaa koko korkeakoulun tarjonnasta molempien korkeakoulujen opiskelijoille. Hankitun osaamisen tunnustamisella tavoitellaan opiskelijalle joustavampia opintopolkuja, enemmän jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia ja tunnistamista sekä asiantuntijuuden kehittämistä elämän eri tilanteisiin. AHOT/HOT mahdollistaa opintojen joustavamman etenemisen ja vähentää jo hankitun osaamiseen uudelleen opiskelua. Ennen opintoja sekä opintojen aikana hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen ovat käytäntöjen kokonaisuus, jonka avulla opiskelijan opintojen osaamistavoitteita vastaavaa osaamista voidaan hyväksyä osaksi tutkintoa.

AHOT/HOT:n perusajatus on, että opiskelijalta ei vaadita uudelleen sellaisia opintoja, joita vastaava osaaminen hänellä on jo olemassa. Opintoja voi korvata joko muualla suoritetuilla opinnoilla tai muulla tavoin hankitulla osaamisella. Hyväksilukemista on syytä hakea hyvissä ajoin ennen korvattavien opintojen alkamista. Myös tutkinnon aikana hankitulla osaamisella voi hakea hyväksilukua. Menettely on osa henkilökohtaisen opetussuunnitelman (HOPS) rakentamista.

Opiskelijalla on oikeus hakea aiempien suoritettujen korkeakoulutason opintojen hyväksymistä osaksi tutkintoa. Opiskelijalle ilmoitetaan hyväksymisestä tai mahdollisista täydennyksistä tai hyväksilukuhakemuksen hylkäämisestä perusteineen. Opiskelijan, jonka osaamista arvioidaan, on saatava tietoonsa arvioinnin perusteet. Opiskelijan ei kuitenkaan ole välttämätöntä hakea aiempien opintojen hyväksilukua.

AHOT/HOT käsitteitä:

Virallinen eli formaali oppiminen tarkoittaa toisessa korkeakoulussa suoritettuja järjestelmällisiä opintoja ja tutkintoja, joista on olemassa luotettava dokumentti, todistus.

Epävirallinen eli non-formaali oppiminen tarkoittaa järjestelmällistä, tarkoituksellista ja tavoitteellista opiskelua esimerkiksi työpaikan järjestämässä koulutuksessa, vapaan sivistystyön organisaatiossa, mutta opiskelu ei kuitenkaan kuulu virallisen koulutusjärjestelmän piiriin.

Arkioppiminen eli informaali oppiminen tapahtuu päivittäisessä työhön, perheeseen ja vapaa-aikaan liittyvissä toimissa. Se ei ole järjestelmällistä oppimistavoitteiden, oppimiseen käytetyn ajan tai oppimiseen saatavan tuen osalta eikä siitä yleensä saa todistusta.

Tunnistaminen tarkoittaa sitä, opiskelija pyrkii ymmärtämään eri tavoin hankkimaansa osaamista ja jäsentää sitä suhteessa osaamistavoitteisiin niin, että hän pystyy kuvaamaan ja osoittamaan osaamisensa niin, että se voidaan hyväksilukea osaksi opintoja.

Tunnustaminen tarkoittaa korkeakoulun toimenpiteitä ja käytäntöjä, joilla opiskelijan tunnistama ja esittämä osaaminen tehdään läpinäkyväksi, dokumentoidaan ja arvioidaan. Tunnustamisessa korkeakoulu antaa opiskelijan tunnistetulle osaamiselle virallisen aseman.

Hyväksilukeminen tarkoittaa korkeakoulun tunnustamisprosessia. Hyväksilukeminen sisältää korvaamisen, sisällyttämisen ja osaamisen näytöt. Hyväksiluvussa tarkastellaan koko opetussuunnitelmaa ja tavoitteena ovat mahdollisimman selkeät ja opiskelijan opintojen etenemisen kannalta tarkoituksenmukaiset kokonaisuudet. Hyväksilukemisessa on aina varmistettava, että ammatin ja tutkinnon kannalta olennaiset ydinosaamiset saavutetaan. Hyväksytty tai osin hyväksytty hyväksiluku tallennetaan opintorekisterijärjestelmään.

Toisessa korkeakoulussa suoritettujen opintojen hyväksilukeminen – Formaali oppiminen

Korvaamisella tarkoitetaan tutkintoon kuuluvien opetussuunnitelman mukaisien opintojen korvaamista muualla suoritetuilla ja osaamistavoitteiltaan vastaavilla opinnoilla. Opintokokonaisuuksien ja -jaksojen korvaavuuksia arvioitaessa kriteereinä ovat ensisijaisesti opintojen osaamistavoitteet, siksi myös niiden sisältö, vaatimustaso sekä laajuus. Koko opintojakson tai –kokonaisuuden korvaaminen on mahdollista, mikäli muualla suoritettut opinnot vastaavat pääosin korkeakoulun opintojaksoa tai -kokonaisuutta. Opintojakso tai –kokonaisuus voidaan korvata myös osittain. Korvattavien opintojen tulee olla korkeakoulutasoisia.

Sisällyttäminen on käytössä silloin, kun tutkintoon hyväksiluetaan sellaisenaan muualla suoritettuja opintoja, esim. sivuaineita tai ulkomaisessa yliopistossa suoritettuja opintoja. Sisällytettävien opintojen tulee vastata tasoltaan korkeakoulun opetussuunnitelmien mukaisia opintoja ja edesauttaa tutkinnoille asetettujen tavoitteiden täyttymistä kunkin opiskelijan tutkintorakenteen mukaan. Tutkintoon voi sisällyttää yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa suoritettuja opintoja.

Ristiinopiskelu Lapin korkeakoulu yhteisössä on osa formaalin oppimisen kokonaisuutta. Lapin korkeakoulu yhteisön tutkinto-opiskelijoilla on oikeus opiskella toisen korkeakoulun opintoja osana tutkintoa. Opintojen tulee sopia osaksi suoritettavaa tutkintoa. Kun opintojakso on suoritettu, siitä haetaan hyväksilukua ja se merkitään opintorekisterijärjestelmään. Ristiinopiskelu voi olla korvaamista tai sisällyttämistä riippuen opintojen sisällöstä.

Muualla hankitun osaamisen tunnustaminen – Non-formaali oppiminen ja informaali oppiminen

Opiskelija voi korvata tutkintoon kuuluvia opintoja myös muualla kuin muodollisessa koulutuksessa hankitulla osaamisella. Tällaista osaamista on voinut syntyä muussa kuin virallisessa koulutuksessa (epävirallisen eli non-formaalin oppimisen (täydennyskoulutukset, työpaikkojen lyhytohjelmät, vapaan sivistystyön koulutukset ym.) tai arki- eli informaalin oppimisen (työkokemus, luottamustoimissa tai harrastuksissa opitut asiat) yhteydessä. Muualla hankitun osaamisen hyväksilukemisen lähtökohtana ovat tutkinto, sen osaamiskokonaisuudet sekä opintojaksojen ja -kokonaisuuksien osaamistavoitteet.

Hankitun osaaminen tunnustamisen prosessissa selvitetään vastaavatko hankittu osaaminen ja osaamistavoitteet toisiaan. Jos hankittu osaaminen ja osaamistavoitteet vastaavat toisiaan, voidaan osaaminen tunnustaa joko kokonaan tai osittain. Hyväksilukemista haetaan osaamisen tunnustamisen lomakkeella, jossa kuvataan hankittua osaamista. Opiskelijalta voidaan edellyttää kirjallisen dokumentoinnin lisäksi näyttöä osaamisestaan. Näytön avulla opiskelija esittää tutkinnon tavoitteiden tai yksittäisen opintojakson osaamistavoitteiden mukaista osaamista riippumatta siitä, missä ja miten osaaminen on hankittu. Näyttöjä voivat olla esimerkiksi osaamisportfoliot, osaamista yksilöivä työtodistus, työnäytteet, osaamispäiväkirjat, haastattelut sekä kirjalliset tai suulliset kuulustelut.

Lapin yliopiston AHOT-ohje:

<https://www.ulapland.fi/loader.aspx?id=83402f2c-1d3f-42cc-a372-1f9c9508ed60>

Lapin ammattikorkeakoulun HOT-ohje:

<https://julkiset.lapinamk.fi/DropOffLibrary/Lapin%20AMK%20Hankitun%20osaamisen%20arviointi%20ja%20hyva%CC%88ksilukeminen%20HOT.pdf>